

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Consolidarea drepturilor victimelor în Uniunea Europeană

COM(2011) 274 final

și Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității

COM(2011) 275 final – 2011/0129 (COD)

(2012/C 43/09)

Raportor: **dna Kathleen WALKER SHAW**

La 18 mai 2011 și la 29 iunie 2011, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor – Consolidarea drepturilor victimelor în Uniunea Europeană

COM(2011) 274 final

și

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității

COM(2011) 275 final.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 noiembrie 2011.

În cea de-a 476-a sesiune plenară, care a avut loc la 7 și 8 decembrie 2011 (ședința din 7 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 142 de voturi pentru și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE îndeamnă Comisia să evalueze mai îndeaproape, în cadrul unui studiu, impactul pe care îl are criza asupra victimelor criminalității și, pe baza constatărilor efectuate, să propună măsuri de însoțire.

1.2 CESE este preocupat de nivelul scăzut al încrederii victimelor în sistemul de justiție penală și recunoaște că este necesar să se acorde mai multă putere și independență victimelor, în special acelor care au fost victime în mod repetat, precum și să se sporească încrederea cetățenilor, pentru a se putea ieși din cercul vicios al statutului de victimă. El solicită Comisiei să examineze posibilitatea adoptării unor măsuri de însoțire și a finanțării necesare în acest scop.

1.3 CESE recomandă Comisiei să modifice definiția termenului „victimă” în sensul consolidării drepturilor și al recunoașterii familiei sau reprezentantului victimei.

1.4 CESE solicită Comisiei să întreprindă o analiză amănunțită a protecției victimelor care suferă prejudicii la locul de muncă ca urmare a unor infracțiuni și să prezinte măsuri de însoțire care să urmărească asigurarea unor drepturi minime și a recunoașterii pe teritoriul UE, atât în sectorul privat, cât și în cel public.

1.5 CESE recomandă Comisiei să întreprindă o analiză aprofundată a situației victimelor infracțiunilor rutiere și să prezinte măsuri pentru a se asigura că li se face dreptate, sunt sprijinite și li se acordă despăgubiri.

1.6 CESE recomandă Comisiei să prezinte garanții mai eficiente în cadrul propunerilor de a aborda discriminarea directă și indirectă a victimelor.

1.7 CESE solicită o schimbare majoră de mentalitate în acceptarea rolului de victimă și sprijinirea acestei schimbări prin formarea profesioniștilor și practicienilor de la toate nivelurile sistemului de justiție și ale altor autorități relevante, cu respectarea principiului subsidiarității. Modul de abordare a victimelor de către mass-media, precum și prevenirea exploatarea victimelor în scopuri politice ar trebui să facă parte din această schimbare.

1.8 CESE recunoaște că anumite victime sunt deosebit de vulnerabile și necesită un tratament deosebit, dar consideră că ar fi de preferat ca, în loc să identifice anumite „victime vulnerabile”, dând astfel posibilitatea creării unei ierarhii a victimelor, Comisia să propună ca toate victimele criminalității să aibă acces la măsuri speciale, prin intermediul unei evaluări

individuale care să fie în conformitate cu procedurile naționale, pentru a li se stabili vulnerabilitatea în raport cu caracteristicile personale, natura infracțiunii și relația cu suspectul.

1.9 CESE solicită adoptarea de măsuri de însoțire în vederea consolidării și oficializării rețelei de servicii de sprijinire a victimelor în întreaga UE și recomandă finanțarea în mod consecvent a acestei rețele de la bugetul UE. CESE recomandă, de asemenea, extinderea atribuțiilor serviciilor de sprijinire a victimelor, astfel încât să li se acorde sprijin victimelor criminalității și familiilor acestora la întoarcerea în țara de origine, în cazul în care fapta s-a petrecut în străinătate. De asemenea, CESE este de părere că serviciile de sprijinire a victimelor ar trebui să fie flexibile și capabile de a direcționa la nivel regional resursele până la potențialele zone „fierbinți”.

1.10 CESE recunoaște rolul amplu al societății civile în elaborarea de măsuri concrete de sprijinire a victimelor criminalității și încurajează Comisia să prezinte măsuri de însoțire și finanțarea necesară facilitării acestui proces.

1.11 CESE face apel la Comisie ca, în cadrul următoarei revizuirii, să aducă îmbunătățiri necesare și de amploare dispozițiilor privind despăgubirile destinate victimelor, luându-se în considerare inclusiv instituirea la nivelul UE a unui sistem de despăgubiri pentru prejudiciile produse ca urmare a unei infracțiuni. CESE dorește sublinierea de către Comisie în fața statelor membre a faptului că în directivă sunt prevăzute normele minime și un set minim de drepturi garantate, ceea ce permite legislației de transpunere la nivel național să asigure o mai mare protecție.

1.12 CESE salută propunerile referitoare la justiția reparatorie și solicită Comisiei să sprijine finanțarea unui proiect-pilot pentru elaborarea unor norme și organizarea unor formări în materie de justiție reparatorie în întreaga UE.

1.13 CESE solicită Comisiei Europene să elaboreze proceduri comune privind transportul și repatrierea rămășițelor pământești ale victimelor decedate în alt stat membru, care să aibă termene de punere în aplicare limitate⁽¹⁾ și bine definite și care să prevaleze asupra normelor naționale sau regionale.

2. Introducere

2.1 Pachetul de propuneri lansat de Comisie la 18 mai 2011 extinde dispozițiile existente adoptate la nivelul UE cu privire la drepturile victimelor. Propunerile urmăresc asigurarea unor drepturi bine definite și concrete pentru victimele criminalității, precum și a recunoașterii, respectului, protecției, sprijinirii și accesului acestora la justiție, indiferent de locul din UE de unde provin sau unde locuiesc.

⁽¹⁾ CESE recomandă un termen de 28 de zile, care ar permite timpul necesar efectuării autopsiei și analizelor ADN de către 2 medici legiști, inclusiv depunerea de către consulatul țării de origine a persoanei decedate a unei cereri de redactare a unui raport independent.

2.2 CESE recunoaște faptul că Tratatul de la Lisabona oferă în prezent o bază legală clară pentru stabilirea unor drepturi și măsuri de protecție minime pentru victimele criminalității. Propunerile se întemeiază pe Programul de la Stockholm⁽²⁾ și pe Planul de acțiune⁽³⁾ aferent și sunt în conformitate cu Foaia de parcurs de la Budapesta⁽⁴⁾.

2.3 CESE salută faptul că Președinția poloneză acordă prioritate consolidării securității în UE precum și eforturile pe care aceasta le depune pentru ca lucrările aferente „pachetului victime” să înregistreze progrese în cadrul Consiliului.

2.4 CESE a întreprins o largă serie de lucrări relevante pentru această chestiune, inclusiv elaborarea de avize privind despăgubirea victimelor infracțiunilor⁽⁵⁾ traficului de persoane⁽⁶⁾, exploatării sexuale, abuzului sexual asupra copiilor și pornografiei infantile⁽⁷⁾, drepturile copilului⁽⁸⁾, politica UE de combatere a terorismului⁽⁹⁾, e-incluziunea⁽¹⁰⁾ și criminalitatea informatică⁽¹¹⁾.

3. Observații generale

3.1 CESE subliniază faptul că statele membre nu pot ignora impactul crizei economice și financiare actuale asupra acestei chestiuni și că, în acest context, trebuie să înțeleagă dinamica criminalității. În contextul adoptării unor măsuri severe de austeritate, numeroase state membre își reduc în prezent dimensiunile poliției, serviciilor de sănătate și serviciilor sociale, organizațiilor comunitare și finanțarea destinată serviciilor de sprijinire a victimelor și a altor ONG-uri care activează în acest domeniu. În plus, inegalitățile existente se acutizează, iar nivelurile în continuă creștere ale sărăciei și șomajului sunt susceptibile de a provoca alte probleme sociale, reprezentând un potențial catalizator al criminalității.

3.2 Statisticile privind victimele criminalității întocmite la nivelul UE sunt îngrijorătoare. Anual, unii cetățeni cad victime directe a peste 75 de milioane de infracțiuni. Este inadmisibil faptul că un mic procentaj de victime, mereu aceleași, suferă de pe urma majorității infracțiunilor și continuă să cadă victime altor infracțiuni. De regulă, victimele trăiesc în zone cu o rată mare a criminalității, unde teama de criminalitate se află la cote ridicate, iar nivelul de denunțare la poliție este redus. Circa 90 % din infracțiunile comise în aceste comunități nu sunt denunțate.

3.3 Îmbunătățirea sprijinului acordat victimelor criminalității pe teritoriul UE este un element fundamental pentru dezvoltarea spațiului de libertate, securitate și justiție pentru cetățenii UE. Acest fapt este esențial, având în vedere creșterea constantă a numărului de persoane care se deplasează pentru a locui sau a munci pe teritoriul UE, tendință care va continua.

⁽²⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/111877.pdf

⁽³⁾ COM(2010) 171 final.

⁽⁴⁾ Adoptată de Consiliu la 10 iunie 2011.

⁽⁵⁾ JO C 95, 23.4.2003, pp. 40-44

⁽⁶⁾ JO C 51, 17.2.2011, pp. 50-54.

⁽⁷⁾ JO C 325, 30.12.2006, pp. 60-64, JO C 317, 23.12.2009, pp. 43-48 și JO C 48, 15.2.2011, pp. 138-144.

⁽⁸⁾ JO C 325, 30.12.2006, pp. 65-70

⁽⁹⁾ JO C 218, 23.7.2011, p. 91.

⁽¹⁰⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 9-18.

⁽¹¹⁾ JO C 97, 28.4.2007, pp. 21-26.

3.4 CESE salută faptul că propunerile le oferă cetățenilor care au căzut victime unor infracțiuni în timp ce se aflau în străinătate, în alt stat membru decât țara de origine, cadrul juridic necesar pentru denunțarea infracțiunii în statul membru de reședință. Acest fapt este deosebit de important în cazul unui prejudiciu sau accident grav ori pentru familie, în cazul unui deces.

3.5 CESE susține abordarea orizontală adoptată de directivă, care cuprinde drepturi pentru toate victimele.

3.6 Este important faptul că în propuneri sunt recunoscute suferințele și dificultățile cu care se confruntă atât victima însăși, cât și familia acesteia, dar acest aspect trebuie să se reflecte într-un mod mai consecvent în toate propunerile.

3.7 Asemenea întâmplări au consecințe devastatoare de natură fizică, emoțională și financiară, care fac necesară sprijinirea atât a victimelor, cât și a familiilor lor, actorii principali implicați în sprijinirea victimelor, în ceea ce privește purtarea de tratative cu autoritățile, sprijinul medical, labirintul administrativ, urmărirea suspectului (suspecților) și încercarea de a se face dreptate și de a se obține despăgubiri.

3.8 CESE este de părere că trebuie recunoscute stresul și dificultățile suplimentare care apasă asupra victimelor și a familiilor lor în cauzele transfrontaliere, acolo unde existența unei limbi, a unei culturi și a unor proceduri diferite care nu le sunt cunoscute reprezintă provocări suplimentare și care pot părea insurmontabile.

3.9 În termeni mai generali, 50 % dintre victimele infracțiunilor nu denunță infracțiunea „autorității competente”. Această stare de fapt poate avea motive diferite, inclusiv acela că victimele nu înțeleg sistemul de denunțare a unei infracțiuni sau de depunere a unei plângeri ori nu sunt suficient de încrezătoare în faptul că autoritățile le pun la dispoziție ajutorul, protecția și sprijinul pentru a face dreptate sau a le acorda despăgubiri. CESE dorește ca propunerile să fie transpuse în realitate sub forma unor măsuri concrete, pentru a se încerca rezolvarea problemei reprezentate de neîncrederea pe care victimele o manifestă față de sistemul de justiție.

3.10 Studiile⁽¹²⁾ confirmă faptul că dispozițiile existente nu au reușit să abordeze numeroasele probleme de ordin practic și tehnic cu care se confruntă victimele și familiile lor în momentele lor de maximă vulnerabilitate, atunci când au nevoie de ajutor.

3.11 Aceste propuneri reprezintă un pas important în asigurarea faptului că victimelor și familiilor lor li se acordă prioritate, că sunt tratate cu demnitate și respect și beneficiază de protecția, sprijinul și accesul la justiție la care sunt îndreptățite. În aceste circumstanțe de vulnerabilitate, victimele nu ar trebui să se simtă niciodată singure.

4. Observații specifice

4.1 În prezent, impactul și eficiența dispozițiilor existente în UE sunt extrem de inconsecvente și este nevoie de o schimbare treptată, pentru a se asigura norme acceptabile în ceea ce

privește sprijinul, protecția și drepturile pe care cetățenii UE se pot baza, fie că se află în țara de origine, fie în alt stat membru. Nu este admisibil ca nivelul sprijinului acordat unei victime să fie aleatoriu, în funcție de statul membru în care persoana respectivă a căzut victimă.

4.2 CESE recunoaște faptul că membrii săi se află în poziția unică de a contribui la asigurarea punerii în aplicare eficiente a acestor propuneri; în ceea ce privește măsurile de însoțire menționate în comunicare, CESE solicită continuarea cooperării cu Comisia, pentru a încuraja părțile interesate pe care le reprezintă să elaboreze, atunci când este cazul, structuri concrete, politici și practici în vederea asigurării unui sprijin mai sistematic și mai eficient acordat victimelor criminalității și familiilor acestora.

4.3 Recunoașterea și protecția

4.3.1 Definiția termenului „victimă” în cadrul directivei se limitează la „membrii familiei unei persoane al cărei deces a fost cauzat de o infracțiune”. CESE consideră că această definiție este prea restrictivă și nu ia în considerare faptul că multe dintre victimele care supraviețuiesc au suferit prejudicii atât de grave, încât au nevoie de un nivel foarte ridicat de sprijin pentru a-și putea exercita capacitatea juridică atunci când depun o plângere sau introduc o acțiune în justiție pentru a li se face dreptate și a obține despăgubiri, sarcini care le revin, prin urmare, membrilor familiei sau altor persoane de sprijin. Și aceștia au nevoie de recunoaștere. CESE propune modificarea articolului 2 (Definiții) din COM(2011) 275, astfel încât la litera (a) să se introducă un nou punct, (iii): „Persoana de sprijin recunoscută, fie că este vorba de un membru al familiei sau de un angajat al unei victime care are nevoie de un nivel ridicat de sprijin pentru a-și exercita capacitatea juridică înainte sau după comiterea infracțiunii”.

4.3.2 În ciuda eforturilor depuse în vederea respectării reglementărilor privind sănătatea și securitatea la locul de muncă, CESE își exprimă îngrijorarea în legătură cu faptul că în propuneri nu se menționează chestiunea protecției destinate victimelor comportamentului infracțional care suferă prejudicii la locul de muncă, inclusiv a persoanelor care lucrează în domeniul transportului rutier sau în alte moduri de transport. Statele membre determină în moduri diferite ceea ce constituie infracțiunea de încălcare a drepturilor și a măsurilor de protecție de la locul de muncă, iar acest lucru subminează garantarea unor norme minime pe întreg teritoriul UE. Acest lucru are repercusiuni și asupra lucrătorilor detașați. În consecință, CESE solicită Comisiei să întreprindă o analiză amănunțită a acestei chestiuni și să elaboreze măsuri de însoțire, pentru a asigura drepturi minime victimelor comportamentului infracțional la locul de muncă, care să fie valabile atât pentru sectorul public, cât și pentru sectorul privat.

4.3.3 CESE este preocupat de faptul că definirea unei victime drept „persoană fizică” ar putea exclude organizațiile sau întreprinderile care cad victime criminalității de la exercitarea drepturilor care le revin în conformitate cu directiva. CESE recomandă Comisiei să întreprindă un studiu pentru a evalua necesitatea unor acțiuni specifice în acest domeniu, mai ales în legătură cu IMM-urile, în scopul îmbunătățirii protecției împotriva fenomenului victimelor în serie.

⁽¹²⁾ COM(2011) 274 și SEC(2011) 580.

4.3.4 CESE consideră drept inadecvată abordarea de către Comisie a problemei majore reprezentate de discriminarea directă și indirectă a victimelor, inclusiv de discriminarea culturală, și recomandă introducerea unor garanții mai eficiente în cadrul propunerilor în vederea abordării acestei chestiuni. Statutul de victimă poate fi însoțit și de discriminare în cazul în care victimele suferă abuzuri din cauza rasei, religiei, convingerilor, orientării sexuale, handicapurilor, genului sau originii sociale, ceea ce reprezintă una din principalele cauze ale ratei extrem de ridicate a cazurilor de infracțiuni nedenumțate. În consecință, victimele pot fi discriminate prin tratamentul inadmisibil din partea autorităților și a sistemului de justiție, prin faptul că nu li se dă crezare sau că nu sunt tratate cu demnitate, nu sunt respectate și recunoscute.

4.3.5 CESE solicită o schimbare majoră de mentalitate, în sensul acceptării rolului de victimă în cadrul sistemului de justiție. Asigurarea unei formări adecvate pentru profesioniști și practicieni reprezintă un prim demers important în această direcție, cu respectarea principiului subsidiarității. CESE recomandă Comisiei să urmărească această schimbare de mentalitate prin intermediul unor programe de finanțare care să fie puse în aplicare de autoritățile competente.

4.3.6 Protecția victimelor criminalității reprezintă un subiect de importanță majoră în cadrul acestor propuneri. Protecția este importantă în special în cazurile în care victimele și familiile lor se află în vecinătatea clădirii sau chiar în clădirea în care se află învinuții, fie că este vorba de spitale, tribunale sau secții de poliție. Trebuie adoptate proceduri standard pentru a se asigura (termen de preferat față de sintagma „stabilesc progresiv”, formulare adoptată de propunere) evitarea contactului între victimă, familia acesteia și suspecți, prin introducerea acestora în încăperi separate și prin utilizarea unor instalații separate.

4.3.7 Este important, de asemenea, ca persoanele să fie împiedicate să devină victime potențiale. CESE solicită Comisiei să sprijine monitorizarea noilor forme de victimizare, cum ar fi, de pildă, criminalitatea informatică și să estimeze măsurile care sunt necesare în vederea protecției și sprijinirii victimelor. Elaborarea de programe în vederea sensibilizării cetățenilor la amenințările posibile, care să se bazeze pe succesul unor programe cum ar fi Daphne, și adoptarea unor măsuri de prevenire atunci când există o amenințare sunt factori esențiali pentru reducerea numărului de victime.

4.3.8 Statisticile demonstrează că, odată ce au devenit victime, persoanele sunt mult mai predispuse la a deveni din nou victime. Numeroase victime au suferit o viață întreagă de pe urma abuzurilor la care au fost supuse în timpul copilăriei, fie acasă, fie sub tutela instituțiilor statului sau a altor instituții. Multe persoane au dificultăți în a-și relata situația sau în a întreprinde demersurile necesare în vederea denunțării faptului că au căzut victime. CESE dorește ca măsurile de însoțire și finanțarea specifică din partea UE, menită să confere mai multă putere și independență victimelor și martorilor la infracțiunile soldate cu victime să întrerupă cercul vicios al victimelor în serie și să dezvolte încrederea cetățenilor, în special în comunitățile care au o rată crescută a criminalității.

4.3.9 Deși admite că anumite victime sunt deosebit de vulnerabile, cum ar fi copiii și persoanele cu handicap care au nevoie de un tratament specific, CESE este preocupat de faptul că, prin identificarea unor anumite „victime vulnerabile”, Comisia poate încuraja crearea unei ierarhii a victimelor, care poate duce la discriminarea altor victime. Toate victimele sunt vulnerabile, iar CESE consideră că această chestiune ar fi abordată mai adecvat dacă s-ar propune ca toate victimele criminalității să aibă acces la măsuri speciale prin intermediul unei evaluări individuale, în conformitate cu procedurile naționale, pentru a li se determina vulnerabilitatea în funcție de caracteristicile personale, natura infracțiunii și relația cu suspectul. Sunt fundamentale metodele care permit recunoașterea și înțelegerea mediului social și a condițiilor de trai ale victimei, precum și reacțiile de sprijinire a acestora. CESE recomandă modificarea articolului 18 din COM(2011) 275, astfel încât să se elimine alineatele (1), (2) și (5) și să se modifice în mod corespunzător trimerile și formulările din restul textului, inclusiv prin eliminarea sintagmei „toate celelalte” de la alineatul (3), primul rând.

4.3.10 CESE salută propunerea de regulament privind recunoașterea reciprocă a măsurilor de protecție în materie civilă și admite că reprezintă un act legislativ complementar necesar propunerii de directivă CSL 00002/2010 privind ordinul european de protecție (în materie penală). CESE ia notă de faptul că s-a ajuns la un acord cu privire la această propunere între Consiliul UE și Parlamentul European. CESE este de părere că utilizarea și forma ambelor acte ar trebui standardizate cât mai mult posibil, pentru facilitarea funcționării lor. Trebuie elaborate dispoziții în vederea asigurării aplicării reale a ordinelor de protecție.

4.3.11 CESE recunoaște rolul pozitiv pe care îl poate juca mass-media în ceea ce privește susținerea drepturilor și recunoașterea victimelor și dorește elaborarea, în cadrul propunerilor, a unor dispoziții care să asigure un echilibru între recunoașterea acestui rol pozitiv și protejarea intimității victimelor și a familiilor lor în cursul acțiunilor judecătorești și împotriva atenției inoportune din partea mass-media, inclusiv împotriva victimizării din motive politice întreprinse de mass-media. Prea adesea sunt date publicității imagini, fotografii și date personale fără consimțământul părții interesate, iar acest fapt reprezintă o invadare nepermisă a intimității și a vieții de familie. Este esențial ca, în momentele de maximă vulnerabilitate, victimelor și familiilor lor să le fie asigurate respectul, integritatea și respectarea drepturilor omului. În asemenea cazuri, mijloacele de comunicare în masă care se fac vinovate de astfel de acțiuni ar trebui obligate să aducă reparații pentru încălcarea acestor reglementări și să recunoască public acest lucru, conferindu-i același nivel de vizibilitate ca victimizării propriu-zise.

4.3.12 CESE dorește, de asemenea, ca în cadrul propunerilor să fie menționată solicitarea adresată autorităților publice, în special poliției, de a se proteja și intimitatea victimelor și a familiilor lor. Având în vedere faptul că poliția este cel mai important furnizor de informații al mass-media, trebuie să se acorde atenție protejării intimității. Recent, în Regatul Unit s-a declanșat un scandal, ca urmare a unor dezvăluiri șocante referitoare la interceptarea neautorizată a telefoanelor unor victime și ale familiilor lor. UE trebuie să asigure o protecție sporită victimelor și familiilor lor în această privință, atât în țara de origine, cât și în străinătate.

4.4 *Dreptul la informare, dreptul de a fi înțeles, dreptul la servicii de interpretare și traducere*

4.4.1 CESE salută propunerile privind asigurarea unor drepturi clare și extinse pentru victime la informații specifice și relevante privind propriul caz și la informații care le permit să cunoască stadiul curent al cauzei proprii și evoluția acesteia. De prea multe ori, în cauze se pierde timp prețios, informații și dovezi, în special acolo unde nu este evident de la bun început dacă a fost sau nu săvârșită o infracțiune, ca, de pildă, în cazul unor persoane dispărute, al înecului, al căderilor de la înălțime sau al deceselor inexplicabile. Întârzierile pot fi și mai mari în cauzele transfrontaliere, în special atunci când nu există martori. Acest lucru nu ar trebui să provoace întârzieri în inițierea măsurilor de sprijinire și protecție a victimelor. Anchetele întreprinse prin intermediul Eurojust sau al acordurilor privind asistența juridică reciprocă sunt limitate, întrucât ultimele privesc numai chestiunile în materie penală. CESE ar dori elaborarea unor măsuri de însoțire, astfel încât să fie găsite modalități de înlăturare a obstacolelor din calea cererilor de investigații sau de anchete.

4.4.2 Este important să se știe de unde pot fi obținute informații și cum trebuie denunțată o amenințare sau un incident, iar în situațiile transfrontaliere astfel de informații ar trebui să fie mai ușor accesibile, cu ajutorul autorităților competente, cum ar fi poliția, consulatele sau ambasadele, spitalele și autoritățile locale, precum și site-urile internet ale acestora. Aceste informații ar trebui incluse și în documentele de călătorie emise de agențiile de voiaj sau companiile aeriene, împreună cu o copie detașabilă pe care călătorii să o poată lăsa familiei sau unor prieteni apropiați.

4.4.3 În prezent, în cauzele transfrontaliere, nu există un nivel suficient de cooperare și coordonare între autoritățile competente, atunci când legislațiile și culturile diferite generează deseori obstacole sau reticență din partea autorităților cu privire la schimbul de informații și la cooperare. CESE dorește continuarea cooperării dintre ministerele de externe și de justiție din întreaga Uniune, astfel încât să se elaboreze un memorandum de înțelegere în vederea desfășurării schimburilor de informații între forțele de poliție, prin intermediul personalului consular, pentru a se putea răspunde la întrebările legitime ale victimei sau ale familiei sale cu privire la o investigație. Această cooperare ar trebui să implice asumarea de către autoritățile competente a angajamentului de a furniza datele de contact ale autorității/ofițerului care desfășoară ancheta către un coleg desemnat dintr-o altă jurisdicție, care ar putea lua legătura cu victima și familia acesteia pentru a le furniza informații, cu impunerea, după caz, a unor restricții privind dezvăluirea de informații.

4.4.4 Multe țări nu dispun, în rândul forțelor de poliție sau al organelor de anchetă, de mecanisme de păstrare a legăturilor cu familiile; astfel, pentru a primi informații, este necesar ca familia să angajeze un avocat care să o reprezinte, lucru care poate fi costisitor și poate depăși posibilitățile materiale ale multor familii. CESE recomandă Comisiei să examineze posibilitatea elaborării unor măsuri de însoțire pentru a se dezvolta modele de bune practici în materie, măsuri care să fie adaptate mai uniform pe întreg teritoriul UE.

4.4.5 Ar trebui să li se solicite statelor membre să facă publice în mod periodic informații ample privind drepturile victimelor și locurile în care acestea pot obține sprijin. De

asemenea, ar trebui să li se solicite să coopereze la nivelul UE, pentru ca aceste informații să fie puse la dispoziție în mai multe limbi, în vederea reducerii costurilor.

4.4.6 Dreptul de a înțelege și de a fi înțeles este esențial pentru exercitarea actului de justiție. CESE propune ca statele membre să întreprindă o evaluare a nevoii de comunicare a victimelor și a familiilor lor, care iau parte la procedurile penale, astfel încât să li se asigure asistența necesară pentru a înțelege și a se face înțeleși.

4.4.7 Sunt drepturi fundamentale ale omului drepturile extinse la servicii gratuite de interpretare și traducere în cadrul procedurilor penale, acestea fiind extrem importante pentru victime și familiile lor în cadrul cauzelor transfrontaliere. CESE salută faptul că în prezent aceste drepturi sunt în curs de a fi extinse pentru a include victimele. Nu trebuie să existe îngrijorări exagerate cu privire la costurile unor asemenea servicii, întrucât multe state membre dau deja curs acestor solicitări din partea victimelor.

4.4.8 CESE salută garantarea, pentru victime și familiile lor, a dreptului de a contesta orice decizie potrivit căreia aceste servicii nu sunt necesare, precum și a dreptului de a protesta în cazul în care calitatea interpretării nu este suficientă pentru ca ele să-și exercite drepturile în cadrul procedurii. În conformitate cu Directiva 2010/64/UE cu privire la dreptul la interpretare și la traducere în cadrul procedurilor penale, CESE susține adoptarea unui registru național al traducătorilor și interpreților autorizați și recunoașterea acestuia drept resursă comună de către avocații victimelor și autoritățile relevante. CESE este îngrijorat în legătură cu faptul că, deși anumite state membre dispun de astfel de registre, contractele de prestare a acestor servicii sunt atribuite unor agenții, ocolindu-se astfel registrul și subminând totodată spiritul acestei directive; CESE dorește să se pună capăt acestor practici.

4.5 *Accesul la servicii de sprijinire a victimelor*

4.5.1 În cadrul propunerilor sunt prevăzute servicii minime care trebuie asigurate pe întregul teritoriu al UE, pentru a se asigura faptul că victimele criminalității și familiile acestora știu la ce se pot aștepta în ceea ce privește sprijinul rapid și eficient, oriunde s-ar afla pe teritoriul UE atunci când au nevoie de el. Sunt esențiale gratuitatea, confidențialitatea și prestarea acestor servicii de către un personal care a beneficiat de o formare aprofundată fie că este vorba de servicii publice sau private.

4.5.2 CESE se preocupă cu privire la faptul că nivelurile și calitatea actuale ale serviciilor de sprijinire a victimelor diferă considerabil de la un stat membru la altul și, în general, nu sunt la fel de bine finanțate precum serviciile destinate persoanelor învinuite sau suspectate de comiterea unor infracțiuni. CESE solicită adoptarea unor măsuri de însoțire în vederea consolidării și oficializării normelor, calității și a acoperirii geografice ale agențiilor care se ocupă cu sprijinirea victimelor în întreaga UE și pentru finanțarea certă și continuă a acestora de la bugetul UE. Acest lucru va permite realizarea unor economii importante, prin dezvoltarea unor programe comune de formare online, a unor structuri de informare și comunicare și a schimbului de bune practici. El va facilita, de asemenea, monitorizarea mai sistematică a victimelor, punerea în aplicare și asigurarea respectării pachetului legislativ și a eficienței acestuia.

4.5.3 Dreptul victimelor la servicii de sprijinire este extrem de important pentru asigurarea recuperării lor și a accesului efectiv la justiție. Cu toate că, din cauza crizei financiare și economice, multe state membre se confruntă cu provocări majore, acestea nu trebuie să se sustragă obligațiilor care le revin în acest domeniu. Ele trebuie să evalueze costul punerii în practică a acestor servicii comparativ cu costurile generate de nepunerea lor în practică, mai exact, cu costurile economice și sociale generate de faptul că victimele și membrii familiei au nevoie de o perioadă lungă de timp pentru a se recupera sau că nu se recuperează deloc în urma experienței. Mai multe state membre finanțează măsuri de sprijin la nivel național pe baza amenziilor penale colectate. CESE recomandă Comisiei Europene să finanțeze un studiu privind eficiența unor astfel de sisteme în vederea aplicării lor pe o scară mai largă.

4.5.4 CESE recunoaște faptul că numărul victimelor criminalității diferă de la un stat membru la altul și de la o regiune la alta. Creșterile numerice ale populației, ocazionate de perioadele de vârf ale vacanțelor, împreună cu agresiunile provocate de alcool, pot genera presiuni și mai mari. CESE consideră că sprijinul acordat ar trebui să fie îndeajuns de flexibil încât să poată fi accesat la nivel regional și solicită Comisiei și statelor membre să examineze posibilitatea de a direcționa resursele și măsurile de sprijin către „punctele fierbinți”, în vederea îmbunătățirii comunicării și serviciilor în aceste puncte. Acest lucru reprezintă o chestiune deosebit de importantă atunci când sporirea riscului sau a amenințării de producere a unor infracțiuni cu violență este legată în mod disproporționat de prezența unor suspecți și/sau victime care provin din afara regiunii sau a statului respectiv.

4.5.5 Deosebit de importante sunt obligațiile legale privind orientarea victimelor către serviciile de sprijinire și, ulterior, asigurarea acestor servicii. În UE, responsabilitatea privind orientarea victimelor către aceste servicii îi revine, în general, poliției. Cu toate acestea, în momentul de față, marea majoritate⁽¹³⁾ a victimelor nu sunt orientate către serviciile adecvate. Acest lucru reprezintă cel mai important obstacol în calea sprijinirii victimelor în întreaga Europă.

4.5.6 Alte autorități competente care intră în contact cu victimele trebuie să aibă, după caz, răspunderea orientării victimelor către servicii de sprijin, cum ar fi spitale, ambasade și consulate, școli și servicii de cazare. Trebuie să se ia notă de faptul că acest lucru nu ar prezenta dificultăți în ceea ce privește dreptul la protecția datelor.

4.5.7 Serviciile existente de sprijinire a victimelor nu furnizează, în mod obișnuit, asistență victimelor ori familiilor victimelor unor incidente petrecute în străinătate atunci când acestea revin în țara de origine. Ar trebui abordat acest neajuns. Este posibil ca victimele să aibă nevoie de mult timp pentru a se recupera și, odată întoarse acasă, se pot confrunta cu probleme permanente de sănătate sau cu provocări de natură juridică sau administrativă. CESE solicită extinderea misiunii serviciilor de sprijinire a victimelor, astfel încât să asigure și acest tip de sprijin.

4.5.8 CESE dorește ca UE să adopte măsuri de finanțare, încurajare și sprijinire a cooperării și a consolidării capacităților între serviciile de sprijinire a victimelor, autoritățile polițienești și judiciare, spitale, sindicate, ONG-uri și întreprinderi, pentru a se spori implicarea societății civile în îmbunătățirea sprijinului acordat victimelor criminalității și pentru a se promova bunele practici și măsurile concrete de îmbunătățire a sprijinului acordat victimelor. Voluntarii care suferă prejudicii cauzate de comportamentul infracțional în timp ce își oferă asistența și serviciile ar trebui să fie și ei recunoscuți și sprijiniți, la fel ca victimele criminalității.

4.5.9 Deși CESE admite faptul că sistemele judiciare și alte autorități publice relevante au un rol crucial în ceea ce privește protecția și sprijinirea victimelor, consideră că întreprinderile și organizațiile aparținând sectoarelor interesate (agențiile de voiaj, societățile de asigurare, companiile aeriene, hotelurile, băncile, societățile de telefonie fixă și mobilă, agențiile de închirieri auto și companiile de taximetrie, sindicatele și ONG-urile sociale) pot elabora, în cadrul unei cooperări constructive, strategii și structuri adecvate și concrete de sprijinire a victimelor și a familiilor acestora în caz de criză. Aceste inițiative nu ar trebui considerate drept poveri, ci ocazii de dezvoltare a unor politici adecvate de responsabilizare socială a întreprinderilor.

4.5.10 CESE propune Comisiei să efectueze un studiu privind sectorul european al asigurărilor, pentru a se evalua măsurile de acoperire, protecție și despăgubire a victimelor criminalității și accidentelor, în vederea promovării bunelor practici în ce privește asigurarea unei asistențe juridice și administrative echitabile și adecvate, a despăgubirii și a rambursării costurilor aferente procedurilor penale, astfel încât victimele și familiile lor să poată participa la procedurile penale. Ar trebui să se analizeze claritatea termenilor și a riscurilor excluse din polițele de asigurare, ținându-se seama de nivelurile diferite de alfabetizare și de educare, precum și de posibilele handicapuri ale clienților. Trebuie comunicate clar clauzele din polițele de asigurări pentru vacanțe, potrivit cărora acoperirea este exclusă total sau parțial în cazul în care asiguratul a consumat alcool și, sub influența acestuia, a contribuit la producerea unui incident; totodată, societățile de asigurări ar trebui încurajate să găsească echilibrul potrivit în aceste cazuri, având în vedere faptul că multe persoane consumă alcool cu moderație atunci când sunt în vacanță, și să ia în considerare recurgerea la unele mijloace încetățenite de testare a consumului de alcool, cum ar fi testul de alcoolemie la volan. Statele membre sunt în continuare obligate să asigure despăgubiri în temeiul Directivei UE privind despăgubirile. Acest lucru nu scutește însă societățile de asigurare de îndeplinirea responsabilității lor principale.

4.5.11 CESE este de părere că ar trebui creat un grup de monitorizare la nivelul UE, care să cuprindă victime și familiile lor, grupuri de sprijinire a victimelor și ONG-urile aferente, sindicate și reprezentanți ai întreprinderilor, în vederea susținerii monitorizării neîntrerupte, a organizării unor formări și a accelerării unei schimbări de mentalitate cu privire la victime.

4.5.12 După caz, susținerea drepturilor victimelor ar trebui integrată în alte politici și propuneri legislative ale UE. Acest lucru ar fi de folos în vederea realizării de progrese în acest domeniu.

⁽¹³⁾ Potrivit informațiilor furnizate de organizația Victim Support Europe.

4.6 Dreptatea și despăgubirile

4.6.1 Trebuie să existe un echilibru mai bun între drepturile acuzatului și drepturile victimei. În prezent, victimele nu sunt sprijinite în aceeași măsură și au mai puține drepturi decât învinuiții. CESE îndeamnă Comisia și statele membre să adopte măsuri care să asigure victimelor dreptul la un recurs real, în cazul în care nu beneficiază de informare, sprijin și alte drepturi și dispoziții minime prevăzute de directivă.

4.6.2 Dreptul victimei de a fi ascultată în cursul procedurilor penale și dreptul de a furniza probe sunt chestiuni ce țin de drepturile omului și de eficiența justiției. Acest drept există deja în unele state membre și trebuie să fie accesibil în întreaga UE. În acest context, legislația UE ar trebui să ia în considerare și să încurajeze cu hotărâre instituirea unor programe eficiente de protecție a martorilor.

4.6.3 Drepturile învinuitului trebuie garantate, însă trebuie recunoscute și susținute interesele legitime ale victimelor și ale familiilor lor. Victimele ar trebui să aibă dreptul de a beneficia de sprijin juridic și administrativ în aceeași măsură ca învinuiții. CESE salută recunoașterea drepturilor victimelor la asistență juridică, atunci când au calitatea de parte la procedurile judiciare, ceea ce le permite să își exercite drepturile în conformitate cu directiva. CESE consideră că acest sprijin trebuie să fie pus și la dispoziția familiei victimei și a persoanei de sprijin recunoscute a victimei, în cazul în care victima a decedat sau are nevoie de un nivel ridicat de sprijin pentru a-și exercita capacitatea juridică atunci când participă la procedurile judiciare și solicită Comisiei să întreprindă o analiză a dispozițiilor privind sprijinul și asistența juridică destinate victimelor și familiilor lor în întreaga UE, pentru a contribui la adoptarea unor eventuale măsuri viitoare privind extinderea sprijinului în acest domeniu.

4.6.4 CESE își exprimă preocuparea în legătură cu existența, în unele state membre, a unor obstacole majore în calea repatrierii victimelor decedate. Adesea familiile victimelor li se refuză dreptul de a duce rămășițele pământești ale persoanelor decedate în țara de origine în vederea înhumării sau trebuie să aștepte ani întregi și să treacă prin proceduri juridice complicate înainte ca acestea să le fie predate. Acest fapt provoacă dureri și frustrări de nedescris, pe lângă suferința familiei. CESE recomandă Comisiei Europene să elaboreze proceduri comune privind transportul și repatrierea rămășițelor pământești ale victimelor decedate în alt stat membru, care să aibă termene de punere în aplicare limitate⁽¹⁴⁾ și bine definite și care să prevaleze asupra normelor naționale sau regionale.

4.6.5 CESE salută acordarea dreptului la rambursarea cheltuielilor de călătorie, de cazare și de ședere suportate de victime cu ocazia participării la un proces, fie în calitate de martori, fie în calitate de victime. CESE înțelege că această dispoziție include familiile victimei unui omor, însă se așteaptă ca ea să fie aplicată prin extindere și familiilor și persoanelor de sprijin ale victimelor care au nevoie de un nivel ridicat de sprijin pentru a-și exercita capacitatea juridică și să fie aplicată de către stat.

4.6.6 Confirmarea în scris a denunțării unei infracțiuni ar trebui să constituie o normă minimă de bază. În conformitate

cu hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului, plângerile depuse de victime ar trebui să facă obiectul unor anchete corespunzătoare, conduse de către stat.

4.6.7 CESE este de părere că, în cazurile de infracțiuni comise de un suspect într-un alt stat membru, ar trebui să existe dispoziții care să garanteze că procedurile de extrădare nu sunt întârziate de derularea unor proceduri naționale împotriva aceluiași suspect, în cazul în care procedurile naționale sunt mai puțin importante decât cauza aflată pe rol în străinătate. Procedurile naționale ar trebui accelerate sau amânate până după încheierea procedurilor din străinătate.

4.6.8 CESE consideră că, în cazul deciziei de neîncepere a urmăririi penale, ar trebui să existe dreptul la examinarea deciziei de către un organism independent. Ar fi mai eficient ca victima să aibă dreptul de a fi consultată cu privire la deciziile privind urmărirea penală.

4.6.9 CESE recunoaște faptul că despăgubirile financiare nu pot anula efectele prejudiciului cauzat de o infracțiune și că, adeseori, recunoașterea și respectul față de victimă sunt extrem de importante. Victimele sunt îndreptățite să primească despăgubiri, însă adesea ele nu conștientizează acest lucru sau sunt descurajate de procedura complexă de depunere a unei plângeri. În cauzele transfrontaliere, este adesea imposibil de obținut despăgubiri pentru prejudiciile provocate în urma unor infracțiuni, cu excepția cazului în care familia victimei inițiază o acțiune civilă în justiție într-o jurisdicție din străinătate, proces complicat și costisitor. Trebuie să se depună mai multe eforturi pentru a se garanta facilitarea și gratuitatea depunerii de plângeri de către victime. CESE invită Comisia să întreprindă progrese în ce privește revizuirea directivei privind despăgubirile destinate victimelor, prin aducerea unor îmbunătățiri necesare și de amploare în acest domeniu, inclusiv prin luarea în considerare a unui sistem de despăgubire la nivel UE pentru prejudiciile provocate în urma unor infracțiuni.

4.6.10 CESE solicită Comisiei ca, în cadrul revizuirii menționate anterior, să analizeze mai ales chestiunea despăgubirilor destinate victimelor infracțiunilor rutiere. CESE ia notă de bunele exemple reprezentate de despăgubirile și sprijinul acordate victimelor în anumite state membre. Există, de pildă, situații în care o parte considerabilă a sumelor încasate în urma aplicării amenziilor pentru săvârșirea unor infracțiuni rutiere este cheltuită pentru acordarea de sprijin și despăgubiri victimelor. Având în vedere faptul că accidentele rutiere reprezintă cauza principală a dobândirii handicapului, organizațiile reprezentative ale persoanelor cu handicap ar trebui să fie implicate în proiectarea, punerea în aplicare și gestionarea acestor sisteme de compensare.

4.6.11 Ar trebui să se ia în considerare efectuarea unor plăți în avans, pentru a se contribui la sprijinirea victimelor și a familiilor lor imediat după producerea accidentului, atunci când costurile pot fi deosebit de mari.

4.6.12 CESE salută propunerile directivei referitoare la justiția reparatorie, însă consideră că definiția este prea limitată și că este necesar să se sublinieze faptul că există diferite posibilități de solicitare a justiției reparatorii care nu implică întâlnirile între persoane. CESE confirmă că dorințele victimelor și ale familiilor

⁽¹⁴⁾ A se vedea nota de subsol 1.

lor, precum și protecția acestora trebuie să primeze întotdeauna. Este extrem de important să existe garanții solide, pentru a se asigura facilitarea de către stat a orientării către servicii de sprijinire calificate corespunzător. CESE remarcă faptul că, în prezent, foarte puține state membre asigură finanțarea necesară exercitării justiției reparatorii și recomandă Comisiei să sprijine proiectele pilot de elaborare a unor norme și de organizare a unor formări în materie de justiție reparatorie, pentru a se realiza economii importante și pentru a se susține schimbul de bune practici.

4.6.13 CESE ia notă de faptul că autoritățile de aplicare a legii din întreaga UE comercializează anual o mare parte din „bunurile furate”, care nu au fost restituite de poliție proprietarilor. O altă problemă este reprezentată de întârzierile inadmisibile cu care sunt restituite bunurile⁽¹⁵⁾. CESE dorește ca dispozițiile privind restituirea bunurilor să fie consolidate prin obligarea autorităților să furnizeze informații specifice și detalii de contact ale persoanelor responsabile pentru bunuri și să asigure restituirea într-un interval scurt și determinat.

4.7 Punerea în aplicare și controlul aplicării

4.7.1 Nerespectarea dispozițiilor directivei generează consecințe economice și sociale considerabile, nu numai pentru victime și familiile lor, ci și pentru economiile realizate de statele membre în materie de zile lucrătoare pierdute, de presiuni exercitate asupra serviciilor de sănătate și a altor servicii sociale și juridice. În consecință, este esențial ca aceste noi măsuri, menite să vină în sprijinul victimelor și al familiilor lor, să fie aplicate în mod corespunzător, pentru a li se asigura acestora o recuperare mai bună și mai rapidă.

4.7.2 CESE este de părere că propunerile ar trebui să includă măsuri ferme, pentru a se asigura respectarea unor norme minime pe întreg teritoriul UE. Acest lucru va necesita adoptarea unor măsuri prin care să se asigure monitorizarea neîntreruptă și punerea în aplicare eficientă, precum și adoptarea unor sancțiuni cu efect disuasiv prin care să se prevină nerespectarea dispozițiilor.

Bruxelles, 7 decembrie 2011

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Serviciile de sprijinire a victimelor din întreaga UE primesc în mod obișnuit plângeri din partea victimelor referitor la întârzierile cu care autoritățile de aplicare a legii înapoiază bunurile victimelor.